

КЛІНІЧНА ПСИХОЛОГІЯ ТА ПСИХОТЕРАПІЯ У ДЗЕРКАЛІ СУЧАСНОСТІ

**I Міжнародна науково-практична конференція
24-25 жовтня 2025, Україна, Київ**

Збірник матеріалів

Гданський університет, Польща | Медична школа Гамбурга, Німеччина
Техаський університет в Ель-Пасо, США
Українська психологічна асоціація

*Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Україна
Факультет психології. Кафедра психодіагностики та клінічної психології*

Серія «Клінічна психологія: виклики та інновації»

КЛІНІЧНА ПСИХОЛОГІЯ ТА ПСИХОТЕРАПІЯ У ДЗЕРКАЛІ СУЧАСНОСТІ

I МІЖНАРОДНА НАУКОВА-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ
24-25 жовтня 2025, Україна, Київ

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ

Київ
ГО «МНГ»
2025

Uniwersytet Gdański | Medical School Hamburg
UTEP University of Texas at El Paso, USA
Ukrainian Psychological Association

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ukraine
Faculty of Psychology Department of Psychodiagnostics and Clinical Psychology

Series “Clinical Psychology: Challenges and Innovations”

CLINICAL PSYCHOLOGY AND PSYCHOTHERAPY IN THE MIRROR OF MODERNITY

I INTERNATIONAL SCIENTIFIC AND PRACTICAL CONFERENCE
24-25 October 2025, Kyiv, Ukraine

PROCEEDINGS

Kyiv
NGO “ISG”
2025

УДК=UDK 159.97/.98+615.851(082)

К 49

DOI <https://doi.org/10.56287/8285-48-7>

Київський національний університет ім. Тараса Шевченка
Факультет психології
Кафедра психодіагностики та клінічної психології

Taras Shevchenko National University of Kyiv
Faculty of Psychology
Department of Psychodiagnostics and Clinical Psychology

Серія «Клінічна психологія: виклики та інновації» започаткована у 2025 році
The series "Clinical Psychology: Challenges and Innovations" was launched in 2025

Рекомендовано до публікації Вченою радою факультету психології
Київського національного університету імені Тараса Шевченка
(протокол № 4 від 30.09.2025 року)

*Recommended for publication by the Academic Council of the
Faculty of Psychology, Taras Shevchenko National University
of Kyiv (Minutes No. 4 of 30.09.2025)*

К 49

Клінічна психологія та психотерапія у дзеркалі сучасності. І Міжнародна науково-практична конференція, 24-25 жовтня 2025, Україна, Київ : зб. матер. / Ф-т психол. Каф. психодіаг. та клініч. псих. Київ. нац. ун-ту ім. Т. Шевченка — Електрон. дан. — Київ : ГО «МНГ», 2025. — 350 с. : рис., табл., графіки — Серія «Клінічна психологія: виклики та інновації» — on-line. = **Clinical** psychology and psychotherapy in the mirror of modernity. I International scientific and practical conference, 24-25 October 2025, Kyiv, Ukraine : proceedings / Fac. Psychol. Dep. psychodiagn. & clin. psychol. T. Shevchenko Nat. Uni. Kyiv — Eelectron. Data — Kyiv : NGO "ISG", 2025. — 350 p. : illustr., tab., graph(s) — The Series "Clinical Psychology: Challenges and Innovations" — on-line.

ISBN 978-617-8285-48-7 (on-line)

У збірнику матеріалів висвітлено емпіричні засади клінічної психології, інноваційні підходи та методи психотерапевтичної роботи, а також клінічні й культурні аспекти суспільних криз. Матеріали доповідей подано в авторській редакції. Збірник рекомендовано здобувачам вищої освіти, психологам-практикам та науковцям різного фаху, що зацікавлені у напрямі клінічної психології чи психотерапії.

The collection highlights the empirical foundations of clinical psychology, innovative approaches and methods of psychotherapeutic practice, as well as clinical and cultural dimensions of societal crises. The papers are presented in the authors' original version. The proceedings are recommended for higher education applicants, practicing psychologists, and researchers from related fields who are interested in clinical psychology or psychotherapy.

УДК=UDK 159.97/.98+615.851(082)

ISBN 978-617-8285-47-0 (серія)
ISBN 978-617-8285-48-7 (on-line)

© Авторський колектив, 2025
© КНУ імені Тараса Шевченка, 2025
© ГО «МНГ», 2025

Міжнародна редакційна колегія збірника матеріалів конференції

International Editorial Board of the International Scientific-practical Conference

Голова:

Людмила Крупельницька (Київ, Україна)

Заступник голови:

Назар Яценко (Київ, Україна)

Члени:

Аннетт Лотцін (Гамбург, Німеччина)

Магдалена Хшан-Деткош (Гданськ, Польща)

Євгеній Осін (Нантер, Франція)

Мік Купер (Лондон, Сполучене Королівство)

Пол Каррола (Ель-Пасо, США)

Дафна Шарон-Максимов (Хайфа, Ізраїль)

Артем Баратиук (Київ, Україна)

Ольга Морозова-Ларіна (Київ, Україна)

Світлана Пащенко (Київ, Україна)

Альона Вавілова (Київ, Україна)

Юлія Вакуленко (Київ, Україна)

Наріман Дарвішов (Київ, Україна)

Chairman:

Liudmyla Krupelnytska (Kyiv, Ukraine)

Vice-Chairman:

Nazar Yatsenko (Kyiv, Ukraine)

Members:

Annett Lotzin (Hamburg, Germany)

Magdalena Chrzan-Dętkoś (Gdansk, Poland)

Eugeny Osin (Nanterre, France)

Mick Cooper (London, UK)

Paul Carrola (El Paso, USA)

Dafna Sharon-Maksimov (Haifa, Israel)

Artem Baratiuk (Kyiv, Ukraine)

Olha Morozova-Larina (Kyiv, Ukraine)

Svitlana Paschenko (Kyiv, Ukraine)

Aliona Vavilova (Kyiv, Ukraine)

Yuliia Vakulenko (Kyiv, Ukraine)

Nariman Darvishov (Kyiv, Ukraine)

Атаманюк Юлія-Олександра Мар'янівна	174
ПСИХОТЕРАПЕВТИЧНІ ПРИЙОМИ ПОЛЕГШЕННЯ ПРОЯВІВ ДЕЗАДАПТИВНОЇ МРІЙЛИВОСТІ	
Боровська Софія Ігорівна	177
РОЗРИВ МІЖ НАУКОЮ ТА ПРАКТИКОЮ В ПСИХОТЕРАПІЇ: КОНЦЕПТУАЛІЗАЦІЯ, ПРИЧИНИ ТА ШЛЯХИ ПОДОЛАННЯ (SCOPING REVIEW)	
Вергун Поліна Дмитрівна / Венгер Ганна Сергіївна	180
ТИПОВІ ПСИХОТЕРАПЕВТИЧНІ ПОМИЛКИ У РОБОТІ З ЛГБТК+ КЛІЄНТАМИ: ПРИЧИНИ, НАСЛІДКИ ТА ШЛЯХИ ЇХ ПОДОЛАННЯ	
Воробей Мар'яна Вікторівна	183
ЗВ'ЯЗОК ЛІТЕРАТУРНОЇ ТВОРЧОСТІ В САМОРЕФЛЕКСІЇ ТА ПРОЯВУ ДЕПРЕСИВНИХ СИМПТОМІВ	
Денісієвська Анна Євгенівна	185
ВНЕСОК ШАНДОРА ФЕРЕНЦІ У ПРОЦЕС ПСИХОАНАЛІТИЧНИХ СТОСУНКІВ	
Денищук Світлана Олександрівна	189
ІННОВАЦІЙНЕ ЗАСТОСУВАННЯ КОГНІТИВНОЇ ТЕРАПІЇ, ЗАСНОВАНОЇ НА ПРАКТИКАХ УСВІДОМЛЕНOSTІ, У РОБОТІ ЗІ СТУДЕНТАМИ, ЯКІ МАЮТЬ ТРИВОЖНІ РОЗЛАДИ	
Ладигіна Олена Віталіївна	192
СТРЕСОВІ РОЗЛАДИ: СУЧАСНИЙ СТАН ПРОБЛЕМИ І ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ КОРЕКЦІЙНИХ ПІДХОДІВ	
Лукавий Артем Андрійович.....	195
ІННОВАЦІЙНІ ТЕНДЕНЦІЇ У ПРАКТИЦІ ПСИХОТЕРАПІЇ: ОГЛЯД ДЖЕРЕЛ	
Мошек Тетяна Леонідівна.....	198
ІНТЕГРАЦІЯ MINDFULNESS-ПРАКТИК У КОГНІТИВНО-ПОВЕДІНКОВУ ТЕРАПІЮ ДЕПРЕСИВНИХ РОЗЛАДІВ	
Нікуліна Світлана Євгеніївна	201
КОНСУЛЬТУВАННЯ У КРИЗОВИХ СТАНАХ: ЕТИЧНІ ТА ПРОФЕСІЙНІ АСПЕКТИ	
Овчаренко Світлана Юріївна / Шеховцов Василь Семенович	204
ПСИХОЛОГІЧНА РЕАБІЛІТАЦІЯ СТРЕСОВИХ РОЗЛАДІВ ОСОБИСТОСТІ ЗАСОБАМИ ЕМОЦІЙНО - ОБРАЗНОГО ПРОЦЕСІНГУ	
Потоцька Марина.....	208
НОВІТНІ ПІДХОДИ ДО ТЕРАПІЇ ПОСТТРАВМАТИЧНОГО СТРЕСОВОГО РОЗЛАДУ. ПЕРСПЕКТИВИ ТА ОБМЕЖЕННЯ	
Регульська Вероніка Дмитрівна	211
ОСОБЛИВОСТІ ТЕРАПІЇ ЗАЛЕЖНОСТІ ВІД ВІДЕОІГОР ЯК НАПРЯМУ РОБОТИ КЛІНІЧНОГО ПСИХОЛОГА	
Сафошина Ксенія Андріївна / Волович Олександр Олегович.....	214
ЛІКУВАННЯ ДИСОЦІАТИВНОГО ПІДТИПУ ПТСР ТА ЙОГО ВПЛИВ НА ЕФЕКТИВНІСТЬ ТЕРАПІЇ	

Вергун Поліна Дмитрівна

Державний заклад "Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського"

Венгер Ганна Сергіївна

Державний заклад "Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського"

ТИПОВІ ПСИХОТЕРАПЕВТИЧНІ ПОМИЛКИ У РОБОТІ З ЛГБТК+ КЛІЄНТАМИ: ПРИЧИНИ, НАСЛІДКИ ТА ШЛЯХИ ЇХ ПОДОЛАННЯ

Сучасна психотерапевтична практика дедалі частіше стикається з необхідністю роботи з клієнтами, які належать до ЛГБТК+ спільноти. Соціальні трансформації, активізація правозахисних рухів та зростання уваги до питань різноманітності призвели до того, що психологи й психотерапевти все більше взаємодіють із клієнтами з різними сексуальними орієнтаціями та гендерними ідентичностями. Проте практика показує, що далеко не всі спеціалісти готові до такої роботи, а помилки, яких вони припускаються, можуть мати серйозні наслідки для психічного здоров'я клієнтів.

Типові психотерапевтичні помилки. Однією з найпоширеніших помилок є гетеронормативність. Терапевт може свідомо або несвідомо виходити з того, що гетеросексуальність є єдиною можливою "нормою". Це проявляється у нав'язуванні клієнтові традиційних моделей поведінки, запитаннях на кшталт: *"Чи пробували Ви зустрічатися з протилежною статтю?"*, або в очікуванні, що клієнт зрештою *"повернеться"* до гетеросексуальності. Такий підхід ігнорує різноманітність людського досвіду і формує у клієнта почуття провини та меншовартості [2].

Другою поширеною помилкою є патологізація сексуальної орієнтації чи

гендерної ідентичності. Попри те, що гомосексуальність була виключена з DSM ще у 1973 році, а з МКХ – у 1990 році, певні терапевти й досі схильні розглядати її як *"відхилення"*, *"симптом"* або *"травму"*. Подібні установки не лише суперечать сучасним науковим знанням, а й безпосередньо травмують клієнта, поглиблюючи його внутрішню гомофобію та знижуючи самооцінку [2].

Ще однією важливою помилкою є замовчування теми сексуальної та гендерної ідентичності. Уникаючи її обговорення, терапевт фактично ігнорує значну частину життєвого досвіду клієнта, що може позбавити терапію ефективності. Таке *"замовчування"* часто пояснюється небажанням самого терапевта стикатися з темами, які для нього є складними чи незручними.

Окремо слід виділити ігнорування впливу соціального контексту. Часто терапевт зосереджується винятково на індивідуальних рисах клієнта, уникаючи аналізу того, як стигма, дискримінація та соціальний тиск впливають на його психічне здоров'я. Такий підхід спрощує картину та зводить проблему до внутрішніх особливостей клієнта, ігноруючи той факт, що саме соціальні чинники є ключовими у формуванні його симптоматики [3].

Причини виникнення помилок. Найбільш очевидною причиною є недостатня професійна підготовка. У більшості освітніх програм у сфері психології та психотерапії тема ЛГБТК+ залишається маргінальною або зовсім відсутньою. Це призводить до того, що випускники не мають базових знань щодо особливостей роботи з цією групою клієнтів. Другою причиною є вплив особистих переконань терапевта. Культурні, релігійні або соціальні погляди, які не були відрефлексовані, можуть проєктуватися на клієнта. Наприклад, терапевт із традиційними уявленнями про "норму" може підсвідомо уникати тем, пов'язаних із сексуальністю клієнта, або ж спрямовувати його у "більш прийнятному" напрямі. Третьою причиною є відсутність супервізій та інтервізій, де терапевти могли б обговорювати випадки, ділитися досвідом і коригувати власні помилки. Робота з ЛГБТК+ клієнтами часто є складною саме через відсутність усталених практик та методичних рекомендацій, тому супервізійна підтримка є особливо важливою. Нарешті, слід згадати і про стереотипи, засвоєні з дитинства чи під час навчання. Вони можуть бути настільки глибоко інтегровані, що терапевт не усвідомлює їхнього впливу на свою роботу.

Наслідки для клієнтів. Наслідки психотерапевтичних помилок можуть бути серйозними та багатовимірними. Найчастіше вони призводять до поглиблення депресивних та тривожних станів. ЛГБТК+ клієнт, який стикається з упередженим ставленням у терапії, отримує підтвердження власних страхів і

сумнівів, що підсилює його психологічний дистрес. Важливим наслідком є зростання ризику суїцидальності. Дослідження показують, що саме відсутність підтримки, а також негативний досвід у системі охорони здоров'я значно підвищують ймовірність суїцидальних думок та спроб серед ЛГБТК+ осіб [2].

Крім того, терапевтичні помилки можуть призводити до посилення внутрішньої гомофобії, почуття провини й сорому, що формує у клієнта стійке переконання у власній "ненормальності". Це у свою чергу може спричинити самодеструктивні поведінкові моделі та труднощі в побудові міжособистісних стосунків. Ще одним негативним наслідком є втрата довіри до психотерапії загалом. Людина, яка одного разу зіткнулася з упередженим або непрофесійним терапевтом, може повністю відмовитися від подальшого звернення по допомогу. Це призводить до хронізації проблем і підвищує ризик соціальної ізоляції [3].

Шляхи подолання. Подолання типових помилок можливе лише за умови комплексного підходу. Насамперед слід інтегрувати у навчальні програми з психології курси, присвячені ЛГБТК+ тематиці. Це дозволить майбутнім фахівцям сформувати базові знання та культурну компетентність. Важливою складовою є орієнтація на міжнародні етичні стандарти, зокрема "Yogyakarta Principles"²⁰ [1], які визначають права людини у контексті сексуальної орієнтації та гендерної ідентичності. Використання цих документів як орієнтира допоможе уникнути дискримінаційних практик. Необхідно

²⁰ Джок'якартські принципи (від індонез. м. Джок'якарта) – низка принципів щодо прав людини, прийнятих у 2006 році

забезпечити регулярну супервізійну та інтервізійну підтримку для терапевтів, які працюють із ЛГБТК+ клієнтами. Це дозволить своєчасно виявляти помилки, коригувати їх та обмінюватися досвідом. Особливе значення має рефлексія терапевта. Усвідомлення власних упереджень, готовність працювати зі своїми "сліпими зонами" та постійне удосконалення себе є запорукою ефективної допомоги.

Нарешті, терапевти мають орієнтуватися на доказові методи: когнітивно-поведінкову терапію, клієнт-центровану терапію та афірмативну психотерапію [3]. Ці підходи визнають різноманітність сексуальних орієнтацій і гендерних ідентичностей як нормальний варіант розвитку людини, що робить їх найбільш ефективними у роботі з ЛГБТК+ клієнтами.

Список використаної літератури: 1. International Commission of Jurists (2007). *Yogyakarta Principles: Principles on the application of international human rights law in relation to sexual orientation and gender identity*. <https://yogyakartaprinciples.org/>; 2. Drescher, J. (2015). Out of DSM: Depathologizing homosexuality. *Behav Sci*, 5(4), 565–575. 10.3390/bs5040565; 3. Pachankis, J. E., & Goldfried, M. R. (2013). Clinical issues in working with lesbian, gay, and bisexual clients. *Psychother*, 50(4), 463–470. 10.1037/a0032021.